

ה ע ו ר ך

סקירת פסקי דין של בתי הדין הרבניים

במדור זה נסקור כמה פסקי דין של בתי הדין הרבניים מהחודשים האחרונים, שיש בהם חידוש או עניין מיוחד. פסקי הדין הנסקרים מתפרסמים עליידי הנהלת בתי הדין הרבניים ומצויים באתר של הנהלת בתי הדין הרבניים ובמאגרים משפטיים.

נציג שלושה פסקי דין: האחד, מבית הדין בחיפה, שעסק בהתרת אישה מעיגון לאחר שבעלה הפך ל"צמח". העיגון הותר באמצעות ביטול הנישואים בטענת מקח טעות. פסק הדין השני, מבית הדין בבאר־שבע, העוסק בהתרת נישואים אזרחיים ללא סידור גט. והשלישי, אף הוא מבית הדין בחיפה, העוסק בטבילת גיורת, בגיור לחומרה, לפני נישואיה.

תיק (אזורי חיפה) 870175/4

מיום ז' בטבת התשע"ה (29.12.2014)

בפני הדיינים: הרב מימון נהרי - אב"ד, הרב יוסף יגודה והרב יצחק רפפורט.

פרטי המקרה

מדובר בבני זוג שנישאו כדת משה וישראל בתאריך א' בשבט התשע"א (6.1.2011) ולהם בת קטינה. יומיים לאחר שהאישה הגישה תביעה לגירושין ולכתובה (כעשרה חודשים לאחר הנישואין) ניסה הבעל לשים קץ לחייו באמצעות כריכת חבל על צווארו. "הבעל נמצא ללא דופק ונשימה במצב קריטי ולאחר החייה וטיפולים נוספים הצליחו לייצב את מצבו למצב הנקרא 'צמח' או 'קומה' בלשון הרפואית בו הוא נמצא עד היום. הבעל אינו ברהבנה, אין לו תקשורת עם הסובב, אינו מגיב, ומהעדכון שקיבל בית הדין מהצוות הרפואי של המוסד בו הוא נמצא עולה כי אין סיכוי בדרך הטבע שישתקם וכי הטיפול בו נועד לתחזקו שישמור על מצבו הסטטי".

כשבעה חודשים לאחר ניסיון ההתאבדות הגישה האישה תביעה לביטול הנישואין, בטענת מקח טעות, שכן הוסתר ממנה לפני הנישואין ובמהלכם הקצר, שהבעל לוקה

צהר לז התשע"ה

בנפשו. "התברר לה כי הבעל לוקה במחלת נפש קשה ואינו יכול לקיים חיי משפחה תקינים, אינו נוהג עמה בדרך קירבה וחובה", ועוד.

לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטריות משלושה מומחים קובע בית הדין: "מכל החומר הנ"ל עולה כי מחלה זו היא מום גדול שקשה לקיים מערכת נישואין עם אדם החולה במחלה זו".

פסק הדין

בית הדין פסק כי נישואי האישה עם הבעל בטלים מעיקרם והאישה מותרת להינשא לכל אדם.

מאחר שמדובר בהיתר חריג מאוד, חברי ההרכב נדרשו לחוות דעתם של דיינים ותיקים, שאישרו בחתימתם את פסק הדין,¹ וחלקם אף הוסיפו את הערותיהם. הדיינים שחתמו הם (לפי סדר חתימתם): הרב בנימין בארי, הרב חגי איזירר, הרב אברהם חיים שרמן, הרב שלמה פיישר והרב חיים גדליה צימבליסט.

עיקרי הנימוקים

קודם לדיון ההלכתי בשאלת ביטול הנישואין בשל טענת מומים, קובע בית הדין, שמבחינה הלכתית יש להסתמך על שלושת המומחים שקבעו בוודאות, כי מחלת הבעל החלה שנים מספר לפני הנישואין.

הרב נהרי, שכתב את חוות הדעת העיקרית בפסק הדין, עומד בתחילת דבריו על ייחודיות הבעיה ההלכתית, שבניגוד לביטול נישואין בטענת מקח טעות בשל טענת מומים מצד הבעל, הרי ש"במומים שנתגלו אצל הבעל והאשה לא ידעה עליהם, לא נמצאו מקורות תלמודיים או אף התייחסות מפורשת של הפוסקים הראשונים (פרט לראשון אחד) כאשר האשה באה בטענת מקח טעות לבטל את הנישואין" (זאת בשונה מקיומה של עילת גירושין מצד הבעל בגלל מומים של האישה). ההבחנה בין שני המקרים קשורה בהבדל בין האיש לאישה ביחס לנישואין לפי "דברי ריש לקיש המפורסמים, שהובאו בחמש[ה] מקומות בתלמוד (קידושין ז' ע"א, מ"א ע"א, יבמות ק"ח ע"ב, כתובות ע"ה ע"א, ב"ק ק"א ע"א) בהקשרים שונים 'טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו'". מדבריו ניתן להסיק שהואיל ואשה ניחא לה גם בבעל כל דהו כלשון התלמוד אם כן יש צד לומר שלא שייכת אצלה טענה לבטל את הנישואין בגין מומים שנתגלו בבעל בטענת מקח טעות".

1 אף בית הדין הגדול (בהרכב הדיינים: הרב יצחק יוסף - נשיא, הרב דוד ברוך לאו והרב ציון אלגרבלי) אישר עקרונית את הצעת פסק הדין בערעור (גדול) 996047/2 מיום ג' בטבת התשע"ה (25.12.2014).

סקירת פסקי דין של בתי הדין הרבניים

הבחנה אחרת אפשרית לאור שיטת הר"ן, ולפיה "יש צד לומר שמאחר שבקידושין ישנו מעשה קניין רק מצד הבעל ולא מצד האשה, ומצידה די בכך שתבטל דעתה ורצונה למעשה הקידושין של הבעל, אם כן יש לומר שאין היא יכולה לטעון לביטול מעשה הקידושין בגין טעות במקח (אם נתגלו אצל הבעל מומים בעת הקידושין) שכן לדידה אין כאן מקח אלא ביטול דעת ורצון גרידא". הבחנה זו נדחת על-ידי הרב נהרי.

הרב נהרי מציג שלוש שיטות בדברי האחרונים בביאור הסוגיות במסכת כתובות, העוסקות בטענת מומים: א. שו"ת שבות יעקב (חלק א, סימן קא) והעומדים בשיטתו, הסוברים שאין להתיר נישואין בטענת מקח טעות כגון זו; ב. שו"ת חוות יאיר (סימן רכא) והעומדים בשיטתו, המשווים דיני מומים שהיו באישה לדיני מומים שהיו באיש; ג. שו"ת אגרות משה (אבן העזר, חלק א, סימן עט, ובעוד מקומות) והעומדים בשיטתו, הסוברים שטענת אישה להתיר נישואין מדין מקח טעות עדיפה על זו של האיש. יסוד המחלוקת בין השיטות הוא בהבנת הכלל שטבע ריש לקיש. "לדעות המחמירות, הפרשנות היא שכך טבעה של האשה להעדיף חיים בצוותא עם בעל כל דהו ולא להשאר רווקה", ואילו "לדעות המקילות, הפרשנות היא שיש מצב בו נשים יסכימו להינשא לבעל כל דהו, אבל בודאי שהדבר תלוי בנסיבות המשתנות של החברה ושל כל אשה בהתאם למעמדה". הנפקא מינה בין שתי השיטות המקלות היא, אם יש צורך בגט מדרבנן אם לאו.

עיקר המאמץ של הרב נהרי הוא להרחיב את הבסיס של הפוסקים, הנוקטים את השיטות המקלות, ועל-כן מסקנתו, "שלכל הדיעות, במום גדול מהסוג של המקרה דנן שיש אנן סהדי שלא תימצא אשה שתסכים להינשא לבעל כזה, תופסים הקידושין לכל היותר מדרבנן, ומשכך, יש להסתמך על הדעות המקילות להתיר ללא גט במקום עיגון גמור".

שני הדיינים האחרים בהרכב הסכימו עם נימוקיו של הרב נהרי, אך חברי המותב נחלקו לגבי הצעתו של הרב יוסף יגודה, ש"יש להוסיף ולכתוב גט בתורת שליחות וזכיה בעד הבעל ולמסור את הגט בתורת שליחות וזכיה של הבעל ליד האשה, כמבואר בספר מלואי אבן סימן כ"ט ועי"ע שו"ת הר צבי אבן העזר סימן צח", והוא נותר בדעת מיעוט בעניין זה. חידוש זה של זיכוי גט לאישה על-ידי בית הדין נדון באריכות רבה בפסק דינו של הרב אוריאל לביא בתיק (אזורי צפת) 861974/2 מיום כ' באייר התשע"ד (20.5.2014), במקרה של אישה עגונה, שבעלה נפגע פגיעת ראש קשה בתאונת דרכים ואינו מתקשר עם סביבתו ומוגדר כ"צמח". פסק דין זה עורר פולמוס ציבורי והלכתי גדול לפני כשנה. עם הרב לביא הסכימו חבריו להרכב, הרב חיים בזק והרב יוסף יגודה, אלא שכאמור, במקרה שלנו דעה זו נדחתה בתוקף בידי דייני הרוב.

תיק (אזורי באר־שבע) 86586/3
מיום י"ג בתשרי התשע"ה (7.10.2014)

בפני דן יחיד² - הרב ציון לוז־אילוז.

פרטי המקרה

מדובר בבני זוג שנישאו בנישואים אזרחיים ביום 21.6.1966, עלו לישראל בשנת 1973 ונרשמו במרשם האוכלוסין כנישואים. אף שבתחילת שהותם בארץ הם תכננו להינשא כדת משה וישראל, הדבר לא יצא לפועל בסופו של דבר. "לא קיימת ראייה כלשהי על קיומם של נישואין דתיים, לא בדמות מסמך, ולא בדמות עדות חיה על טקס דתי שנערך לצדדים".

בשנת 1996 החליטו בני הזוג להתגרש לאחר כשנתיים של משא ומתן רכוש, אולם אף שנקבע מועד לסידור גט, הם לא הגיעו אל בית הדין. בשנת 1998 (לדברי הבעל), האישה עזבה לארצות הברית ומאז, כ־16 שנים, בני הזוג חיים בנפרד.

לאחר שהבעל הגיש תביעת גירושין פנה בית הדין לאישה בארצות הברית ונענה, שהיא מתנגדת לגירושין כדת משה וישראל בשל טענותיה הרכושיות. ממכתבה של האישה לבית הדין "עולה חד־משמעית שגם האישה מודה שנישואיה עם התובע היו נישואין אזרחיים בלבד". האישה טענה במכתבה, שהסיבה שהיא ובעלה לא נישאו לפי ההלכה היא, שהבעל היה נשוי כדת משה וישראל לאישה אחרת, שסירבה להתגרש ממנו כהלכה. הרב לוז־אילוז מבין ממכתבה, שהיא גיורת ומכאן לדעתו מוכח, "שנישואיו הראשונים היו כדמוי". להערכתו, משום כך מנעו מהם הגורמים הרבניים נישואים כהלכה - בשל חרם רגמ"ה. "לאחר שהאישה סירבה לשתף פעולה ולקבל את גיטה בגט שליחות כמקובל, מבקש הבעל להתיר את נישואיו האזרחיים".

פסק הדין

בשונה מהנהוג בבתי הדין להסדיר גירושין כהלכה בנישואים אזרחיים, בנסיבות המקרה הנדון - פירוד ממושך ואי־עניינה של האישה בחידוש הקשר - בית הדין מורה על התרת הנישואין של בני הזוג. הבעל יירשם כגרוש במרשם האוכלוסין ואילו האישה תירשם

2 לעניינים שבהם נתונה לבית הדין סמכות לדון במותב יחיד, ראה תקנות הדין בבתי־הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג-1993, י"פ תשנ"ג מס' 4102 (16.4.1993), סעיף ד.

סקירת פסקי דין של בתי הדין הרבניים

כמערכת נישואין. אין להתיר את רישומה כגרושה במרשם האוכלוסין בישראל עד שתתייצב בבית הדין.

עיקרי הנימוקים

מבחינה עובדתית קובע הרב לוז-אילוז, "שאין לנו ספק שנישואי הצדדים היו נישואין אזרחיים" והשאלה העקרונית שהוא דן בה היא: "מאחר ובני הזוג חיו חיי אישות, האם יש להחיל את החזקה ש'אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר ובעל לשם קידושין' (גיטין פ"א ע"ב וכתובות ע"ג ע"א, ועוד)", ומכאן, "האם במי שנישאו נישואין אזרחיים קיימת חזקה זו".

אמנם הרמב"ם (משנה תורה, גירושין, פרק י, הלכה יט) ורוב הראשונים דחו את שיטת הגאונים, שחזקה זו חלה גם בפנויה, וכדבריהם פסק השולחן ערוך (אבן העזר, סימן קמט, סעיף ה), ובכל זאת יש מקום להבחנה בין ביאה אקראית ליחסים ממוסדים, כדברי פוסקים רבים (למשל: שו"ת זקן אהרן, חלק ב, סימן קג; שו"ת אוהל אברהם, סימן קג), ולפחות יש להחשיב את קידושיהם כספק. "אולם, רבים מן הפוסקים חלקו על כך (וכך נוקטים להלכה), מכמה וכמה טעמים שהעיקרון המשותף לכולם, שבמציאות הרווחת בדורות האחרונים לא שייך להחיל את הכלל אין אדם עובב"ז". מכאן ואילך דן הרב לוז-אילוז בנימוקים לאייתחולת החזקה בנסיבות המקרה.

הנימוק הראשון (על-פי שו"ת הריב"ש, סימן ו, ועוד) - כשיש כוונה ובחירה מודעת שלא להינשא כדת משה וישראל לא תחול החזקה גם ביחסים ממוסדים, אלא אם מדובר במדינה שבה אין לבני הזוג אפשרות בחירה כיצד להינשא. בארצות הברית ודאי שנישואים אזרחיים נעשים מבחירה ועל-כן לא תחול חזקה זו.

הנימוק השני (גם כן על-פי שו"ת הריב"ש, שם) - מי שאינו מקפיד על איסורי עריות ונידה אינו חושש גם לבעילת זנות וממילא החזקה אינה חלה עליו.

הנימוק השלישי (גם הוא על-פי שו"ת הריב"ש, שם) - היעדר עדי ייחוד שולל תחולת החזקה (בניגוד לדעת היחיד של הרא"ה). בנסיבות המקרה הזה, שבני הזוג "נישאו אזרחית בפני שופט שאינו יהודי, רק לאחר שנולדה להם בתם הבכורה" וניסו להסתיר את הנישואין כדי שיחשבו שנישאו בטרם נולדה ילדתם, הרי ש"אי אפשר לומר שהיו עדים על חיי האישות שלאחר נישואיהם האזרחיים".

הנימוק הרביעי (על-פי שו"ת חלקת יעקב, אבן העזר, סימן עא) - "לאחר שברור שבנישואין אזרחיים אין צריכים גט מעיקרא דדינא מכל הטעמים שנאמרו, הרי שאף

לרווחא דמילתא אין ליתן גט ואין לומר, אם לא יועיל לא יזיק. זה אינו, שאין ליתן יד כלל לנישואין אזרחיים להחשיבם בעיני הציבור כבעלי ערך כל שהוא מבחינה הלכתית".

הנימוק החמישי (על-פי שו"ת שאגת אריה, בסוף תשובה א' בסוף הספר, ועוד) - החזקה אינה חלה בימינו. היא "הייתה נכונה בדורות קדמונים, שנהגו לקדש אף בביאה, והכירו את המושג הזה קידושי ביאה, מה שאין כן בדורות המאוחרים שאין אדם מן השורה יודע שאפשר לקדש בביאה. וכל שכן, במי שלא למד מעודו את הנושאים הללו". ואף שיש יסוד לתמיהתו של הרב ולדינברג (שו"ת ציץ אליעזר, חלק ב, סימן יט, פרק ו) על סברה זו, בשל העובדה שהפוסקים (הרמב"ם והשולחן ערוך) הזכירו חזקה זו הלכה למעשה, חרף העובדה שקידושי ביאה כבר לא נהגו בזמנם, ניתן לצרף את הסברה הזו להיתר נישואין במקרה זה.

הנימוק השישי (על-פי שו"ת משפטי עוזיאל, אבן העזר, סימן נט) - 'הוכיח סופם על תחילתם'. בני זוג, שהיו נשואים אזרחית ונפרדו לבסוף ללא כל פעולה דתית, פרידתם מוכיחה על תחילת נישואיהם שהיו נעדרים כל כוונה דתית. ואף שלדעת הרב לודאילוז יש להקשות על היתר זה, "האם ניתן לעקור למפרע את הקידושין על ידי הוכחות שנכנות על דברים שהתרחשו לאחר הקידושין. אבל לענ"ד שאלה זו נכונה דווקא בקידושין גמורים, אבל בקידושין שמקורם בחזקה ואינם אלא חשש וספק בעלמא, הרי שההוכחות המאוחרות עוקרות לחלוטין את קיומה של החזקה במקרה המדובר, ושייך בהחלט לומר הוכיח סופו על תחילתו".

הנימוק השביעי והאחרון - הרב לודאילוז מוסיף על כל הנזכר "ואני בעיני, מעבר לכל ההיתרים דלעיל, לא הבינותי את דברי פוסקי דורנו ביחס לנישואין אזרחיים בזמננו. בדרך כלל לאור המתירנות הגואה בזמננו, בני הזוג חיו (על-פי רוב) חיי אישות גם בטרם הנישואין האזרחיים, וכמעט שאחת מאלף לא מגיעה לנישואיה האזרחיים כשלא חיה חיי אישות עם בן זוגה בטרם הנישואין האזרחיים. ואם כן, קשה לומר שדוקא הביאה שאחר הנישואין האזרחיים היא ביאת קידושין, ואילו הביאות שקדמו היו כביאות זנות, דמהיכי תיתי לחלק. מה מקום, יש לדיון שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר ובעל לשם קידושין בכה"ג. דל מהכא כל הטעמים הרבים שנאמרו להתיר את האישה ללא גט" (והביא סיוע לדבריו משו"ת היכל יצחק, חלק ב, סימן לג, אות ב).

על אף כל האמור, נהוג לסדר גט לרווחא דמילתא, ולו בשל "העובדה שהצדדים רשומים כנשואים, וכדי שלא יאמרו (בטעות) אשת איש יוצאת בלא גט", אך במקום עיגון של הבעל כמו במקרה זה "אין צורך בסידור גט כלל, ויש להתיר את הבעל מכבלי העיגון שבהם הוא שרוי".

תיק (אזורי חיפה) 1013055/1
מיום כ"א בשבט התשע"ה (10.2.2015)

בפני דן יחיד³ - הרב יצחק אושינסקי.

פרטי המקרה

אישה שעמדה לפני נישואין נדרשה לעבור הליך של גיור לחומרה לאחר ש"התברר כי סבתה של המבקשת התגיירה בפני רב בחו"ל, ולאור פקפוק מסוים ובהתאם להמלצת כב' נשיא בית הדין הרבני הגדול הג"ר יצחק יוסף שליט"א" המליץ בית הדין "למבקשת לעבור גיור לחומרה (מתחזקת בשמירת מצות) והיא קבלה בברכה המלצה זו".

בית הדין הבהיר לה, "כי מכיוון שעת חתונתה קרב ובא, היא תוכל לאחד את טבילתה לנידות שנעשית טרם החתונה עם טבילת הגירות לחומרה".

פסק הדין

לאחר שהאישה קיבלה את ההמלצה לעבור הליך גיור לחומרה לפני נישואיה, היא תוכל לטבול לטהרתה מנידתה ולגיורה בטבילה אחת. טבילה זו תיערך ביום, שהוא זמן טבילת גרים וגם זמן המועיל לטבילת כלה.

עיקרי הנימוקים

כעיקרון, זמני הטבילות שונים: "טבילת נידה נעשית בלילה, כמובא בגמרא בפסחים צ"ב ובשו"ע יור"ד סי' קצז סע' ג, וטבילת גירות היא דווקא ביום, כמובא בשו"ע יור"ד סי' רסח סע' ג ע"פ הגמרא ביבמות מו ע"ב", ובשל כך בוחן הרב אושינסקי אם יש מקום, בנסיבות מסוימות, לאחד את שתי הטבילות ליום או ללילה.

אשר לאיחוד הטבילות ביום קובע הרב אושינסקי, שהדבר מותר לאור פסק הרמ"א (יורה דעה, סימן קצז, סעיף ג): "הכללות הטובלות קודם החופה יכולות לטבול ביום דהא לא באין אצל החתן עד הלילה", והוסיף הבהרה על-פי דברי הרב וואזנר,⁴ שכתב: "וכן נוהגים שטובלות ביום, ולא מבעיא בשמיני דמותר משום שבכלה ליכא סרך בתה,

3 ראה לעיל בה"ש 2.

4 בפסק הדין צוין לשו"ת שבט הלוי אך הוא בשיעורי שבט הלוי - הלכות נדה (מהדורה שלישית, התשנ"ח), סימן קצז, סעיף ג, ס"ק ב, בעמ' שו. עיין שם בדבריו, שלא צוטטו בפסק הדין, שכתב בטעם הדבר: "דטוב להקל טפי בטבילה ביום מאשר לעשות חופת נדה, משום שיש הרבה מכשולים בזה ובפרט בזמנינו".

צהר לז התשע"ה

אלא אפי' אם יום ז' חל ביום החופה, ובלבד שהחופה תהיה בלילה דווקא, דאל"כ הרי תגיע אל החתן ביום ובזה איכא לגזירה וכו'". ומסקנתו: "כאשר עורכים חופתם בלילה אין מניעה לכלה לטבול ביום (בין טובלת ביום ז' עצמו ובין טובלת לאחר מכן), הלכך יכולה לאחד טבילותיה ע"י שתטבול טבילת נידתה ביום ותהיה טבילה זו גם כטבילת גיורה שזמנה הוא ביום".

"ברם", ממשיך הרב אושינסקי, "לאחד את שתי הטבילות לטבילה אחת בלילה, אין הדבר פשוט כלל ועיקר". הדיון עולה מסוגיית יבמות (מה ע"ב), שם משמע שטבילת אישה לא יהודייה לנידתה עולה גם לגרותה, ואולם התוספות (שם, ד"ה מי) כבר עמדו על ההבדל בזמנים הראויים לשתי הטבילות, "ומתרצים שם התוס' שהלימוד שממנו לומדים טבילת יום לגירות הוא בעצם רק אודות קבלת מצוות ביום, והא דאין מטבילין בלילה הוא רק לכתחילה ומדרבנן, אך בדיעבד מהני טבילת לילה לגירות. עולה א"כ שאמנם בדיעבד תהני טבילת לילה (ושם בגמרא איירי בשכבר טבלה לנידתה, דהוי דיעבד), אך לכתחילה אין לנהוג כן". ואף מדברי הרא"ש (יבמות, פרק ד, סימן לא), בתירוצו השני, מוסבר מדוע הטבילה בלילה מועילה רק בדיעבד "שאמנם קבלת מצוות היא כתחילת דין (שאין מועיל בלילה אפי' בדיעבד), אך טבילה היא כגמר דין (שמועיל בדיעבד בלילה), ורק מדרבנן צריך לעשותה לכתחילה ביום".

ואף שבשולחן ערוך (יורה דעה, סימן רסח, סעיף ג) הביא שהרי"ף והרמב"ם חולקים וסוברים שטבילת הגרות אינה תקפה בלילה אף בדיעבד, הרי שלפי פירושו של הגר"א (שם, ס"ק יז) וכללי ההכרעה בשולחן ערוך הטבילה תועיל בדיעבד. אך למעשה "ביחס לנידון דין נראה שאין להסתמך על אפשרות זו של טבילת גיורת לחומרה דנן בלילה, טבילה שתעלה גם לגירותה וגם לנידתה, שהרי רק בדיעבד מועילה טבילה זו לגירותה, וכאן הרי דין לכתחילה לפנינו".

לבסוף מעלה הרב אושינסקי נקודה נוספת, ולפיה הליך הגיור לחומרה אינו נחשב כדיעבד: "כמו כן יהיה קשה לומר שמכיוון שנידון דין הוא רק גיור לחומרה (ולא ודאי שנצרך מעיקר הדין), נחשיבנו כדיעבד, ונתיר לה לטבול לגירותה בלילה, דמכיוון שלא כ"כ קשה לבצע שתי טבילות, נראה שקשה לדון זאת כבדיעבד".

מסקנת פסק הדין, אפוא, היא להקל על הכלה הנדרשת להליך הגיור לחומרה לפני נישואיה הקרבים, ולאפשר לה לאחד את שתי הטבילות, לנידתה ולגרותה, אך לבצע את הטבילה ביום בלבד ולא בלילה.

רשימת הכותבים

(לפי א"ב)

הרב רמי ברכיהו	רב היישוב טלמון וראש התכנית מאמינים במשטרה.
הרב רא"ם הכהן	ראש ישיבת עתניאל ורב היישוב עתניאל.
הרב זאב וייטמן	אלון שבות.
הרב ד"ר יהודה זולדן	מפקח מרכזי להוראת תלמוד ותושבע"פ בחינוך הדתי.
הרב אהרן כ"ץ	ראש כולל הלכה במכון הגבוה לתורה באוניברסיטת בר אילן ורב ברמת גן.
הרב אליעזר מלמד	ראש ישיבת הר ברכה ורב היישוב הר ברכה.
הרב אברהם סתיו	חבר בכולל הגבוה לעיון בישיבת הר עציון, בבית ההוראה של "מרכז הלכה והוראה" ובבית המדרש של ארגון רבני צהר.
הרב דוד סתיו	יו"ר ארגון רבני צהר ורבה של שוהם.
אריאל פינקלשטיין	חוקר ומנהל פרויקט "שביל הזהב" במכון לאסטרטגיה ציונית, ירושלים.
הרב ד"ר ברוך פינקלשטיין	מרצה מטעם עמותת לאם ומחבר ספרים בנושא פוריות ולידה.
הרב יצחק שילת	ר"מ בישיבת ברכת משה, מעלה אדומים.